

STORTINGET

Representantforslag 78 S

(2022–2023)

fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes, Geir Jørgensen og Sofie Marhaug

Dokument 8:78 S (2022–2023)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes, Geir Jørgensen og Sofie Marhaug om å ta tilbake den demokratiske kontrollen over kraften

Til Stortinget

Bakgrunn

Norge har i utgangspunktet kraftoverskudd på fornybar energi. Denne kraften er i tillegg billig å produsere. Olje- og energidepartementet (OED) anslår at konsesjonspriskraften, som beregnes ut ifra kostnadene til et representativt utvalg kraftverk, er på 11,57 øre kilowattimen for 2022. Likevel har kunder i Norge betalt mye mer for strømmen i året som har gått.

Dagens markedsregime fører til at de med dårlig råd må rasjonere, mens de aller rikeste kan sløse som før. Stadig flere må velge mellom lys i lampen og mat på bordet.

Strømprisene kan også få katastrofale følger for industri og næringsliv. Når prisene stiger, står man i fare for å skusle bort konkurransefortrinnet Norge har bygget den kraftforedlende industrien på, og i stedet redusere landet til å bli en råvareprodusent. Infrastrukturen i Norge er tuftet på billig, fornybar kraft – ikke dyrt, fossilt brensel. Det er verken bra for klimaet, industriarbeidsplassene eller lokalsamfunnene som er avhengige av disse arbeidsplassene, når dette konkurransefortrinnet settes på spill.

Dagens strømpriser er langt fra kostnadsbaserte. De bestemmes i stedet på den europeiske kraftbørsen og

drives opp i takt med de høye gassprisene i Europa. Dette er svært lønnsomt for norske kraftselskaper, men for vanlige folk og næringsliv er prisene en ulykke.

Prissmitten fører altså til en mangedobling av prisenivået fra det som har vært normalen i Norge, som OED har anslått til rundt 33 øre kilowattimen i årene 2010–2020. Prissmitten påvirker husholdninger, kommuner, fylkeskommuner, stat, frivillige og ikke minst næringsliv på en måte som får katastrofale konsekvenser. Kraftselskapene, som produserer like rimelig strøm som før, får derimot store inntekter.

Prisen på strømmen gjenspeiler heller ikke ressurs-situasjonen i Norge. Landet har fortsatt et betydelig kraftoverskudd, til tross for at det ble produsert og eksportert over evne vinteren 2021–2022. Forvalter man de norske magasinene klokt, er det likevel nok kraft.

Så lenge Norge er koblet på det europeiske energimarkedet og prisfastsettelsen på den europeiske kraftbørsen, er det heller ikke realistisk å bygge landet ut av prissmitten. Ifølge Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) trengs det i alle fall 40 nye TWh for å i det hele tatt snakke om å frikoble Norge fra de europeiske gassprisene. Samtidig foreligger det en rekke planer for å øke forbruket både som følge av mer og mindre nødvendig elektrifisering. Slike planer vil trolig spise opp et økt kraftoverskudd.

Det er med andre ord behov for strukturelle grep som bryter med dagens kraftmarkedspolitikken for å sikre priser som i større grad speiler prisen det faktisk koster å produsere den fornybare kraften for produsenter i Norge, snarere enn å ha illusjoner om at landet kan bygge seg ut av prissmitten.

Forslagsstillerne har tidligere tatt til orde for en makspris på strøm på 35 øre kilowattimen (tre ganger konsesjonspris), med en høyere avgift for luksusforbruk

til husholdningene for å unngå privat sløsing (grensenivået må utredes, herunder hensyn til forbruk, energistandard, husstandens størrelse og geografi). En slik politisk regulering krever en bevegelse bort fra dagens markedsliberale regime, og dermed også strukturelle endringer i kraftpolitikken som vil påvirke handelen med kraft både innenlands og utenlands.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen legge frem en plan for å frikoble norske strømpriser fra de europeiske gassprisene.
2. Stortinget ber regjeringen ta politisk kontroll over kraftflyten i utenlandskablene med strengere krav til miljø og forsyningssikkerhet som forutsetning for eksport, og reforhandle aktuelle avtaler for å oppnå dette om nødvendig.
3. Stortinget ber regjeringen legge frem en plan for statlig styring av innenlands kraftomsetning, der staten forestår innenlands strømsalg og strømsalgsselskapene avvikles.
4. Stortinget ber regjeringen etablere et prissystem for strøm brukt i Norge, med en kostnadsbasert makspris for vanlig forbruk og en høyere pris for private husholdningers luksusforbruk.
5. Stortinget ber regjeringen endre Statnetts mandat i samsvar med en ny organisering av det norske kraftmarkedet.

21. desember 2022

Bjørnar Moxnes

Geir Jørgensen

Sofie Marhaug